

تحلیل جنگ نرم اعتقادی، بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم

علی رشید پور*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۱

رضا اسماعیلی**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۵

محمد گلناری عباسی***

چکیده

یکی از شیوه‌های اصلی جنگ نرم ضد جمهوری اسلامی ایران در بعد فرهنگی اعمال قدرت نرم ضد اعتقادات و جهان بینی جامعه اسلامی است. با بررسی آیات درمی‌یابیم که این شیوه در تاریخ انبیای الهی و به ویژه پیامبر گرامی اسلام (ص) به اشکال مختلف و ابزارهای گوناگونی اعمال شده است. در این پژوهش ضمن مطالعه قرآن و استخراج مؤلفه‌ها و شاخص‌های مختلف جنگ نرم و شیوه‌های مقابله در حوزه اعتقادی، داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه مورد ارزیابی کارشناسان قرآنی و فرهنگی قرار گرفت و پس از تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی، شاخص‌های جنگ نرم اعتقادی و روش‌های مقابله مربوط به هر شاخص مورد تأیید قرار گرفت. نتایج حاصل نشان داد که شیوه‌های مختلفی از قبیل تکذیب، تحریف، کتمان حقیقت، ایجاد شک و شبهه، کفر ورزیدن، شرک، خرافات، درآمیختن حق و باطل، مجادله، دروغ بستن به خدا، ایمان به بعضی و کفر به بعضی دیگر، خروج از دین، و سوءاستفاده از مقدسات، در این نوع جنگ استفاده شده است. برخی از شیوه‌های مقابله نیز شامل روشنگری، گفتگو، دعوت به ایمان، استللال، پاسخ دادن، هشدار، نهی کردن، سرزنش، ایجاد ترس، اتمام حجت، مبارزه طلبی، بیم دادن، و مجازات (برخورد قهری) می‌شود.

واژه‌های کلیدی

جنگ نرم، جنگ نرم اعتقادی، قدرت نرم، تهدید نرم، مقابله نرم، جهاد نرم

Alirashidpoor94@gmail.com

* استادیار دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان)

Esmaili40@yahoo.com

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان)

*** دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی (مقاله استخراج شده از رساله) نویسنده مسئول
golnari@iaukhsh.ac.ir

مقدمه

هدف اصلی انبیای الهی تربیت، رشد و تعالی، و سعادت واقعی بشریت و ایجاد جامعه توحیدی بوده است. بعثت پیامبران الهی، نزول کتب آسمانی، ارتباط عمیق پیامبران با مردم جوامع خود و دعوت آنان به پاکی، درستی و ایمان، مظهر و مصداق و الگوی کامل و هوشمندانه اعمال «قدرت نرم» محسوب می‌شود. بی شک عامل اصلی موفقیت پیامبران الهی، نفوذ و تأثیر گذاری آنان بر قلب و روح مردم پاک نهاد است. آنان در مسیر هدایت انسان‌ها به سوی کمال، با دشمنان مختلفی مواجه بوده‌اند. کسانی که منافع آنان با اهداف پیامبران الهی در تضاد بوده است. ستمگران، حاکمان جور، سلاطین و دنیاپرستان و کفار و مشرکین از این دسته‌اند. آنان به شیوه‌های مختلفی از قبیل شیوه‌های سخت و نرم به جنگ پیامبران رفتند؛ و پیامبران نیز با دلسوزی و با هدف رشد و کمال انسان‌ها با آنان به زبان نرم و با شیوه‌های نرم و در مواردی نیز به شیوه‌های سخت مقابله می‌کردند. قرآن کریم به‌عنوان آخرین کتاب آسمانی حاوی درس‌های متعددی از شیوه‌های جنگ نرم دشمنان الهی و شیوه‌های مقابله با آن است که می‌تواند مورد استفاده همه انسان‌ها به ویژه مسلمانان و در همه زمان‌ها به ویژه زمان حال قرار گیرد. نظام جمهوری اسلامی ایران نیز در تداوم حرکت انبیای الهی به منظور عمل به فرامین الهی و ایجاد نظام و تمدن اسلامی با هدف سعادت و خوشبختی همه انسان‌ها شکل گرفت؛ و به دلیل تعارض ذاتی آن با نظام سلطه و استیلای غرب مورد انواع همه‌های سخت و نرم قرار گرفته است؛ که یکی از مهم‌ترین آن جنگ نرم در حوزه اعتقادات و باورهای دینی است. از آنجا که قرآن کریم به‌عنوان منبع اصلی دستورات و برنامه‌های اسلام است بنابراین می‌تواند برای مقابله با جنگ نرم اعتقادی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران مورد استفاده قرارگیرد.

۱. چارچوب مفهومی

جنگ نرم غرب علیه سایرکشورها بر پایه مأموریت گسترش فرهنگ لیبرالیستی شکل گرفته است. فوکویاما (۱۹۹۲) در کتاب پایان تاریخ و آخرین انسان، مدعی شد که با شکست کمونیست، تاریخ جهان به هدف و پایان خود رسیده است و این پایان جنگ

ایدئولوژی‌هاست و مدل فرهنگی دموکراسی لیبرال به‌عنوان تنها سیستم سیاسی ابقا شده است. از سوئی دیگر هانتینگتون در سال ۱۹۹۳ نظریه «برخورد تمدن‌ها» را مطرح ساخت و آن را چارچوب مفهومی یا پارادایم تحلیل رخ داده‌های بین‌المللی، در دوره بعد از جنگ سرد، اعلام نمود. او مدعی است که تمدن‌های مختلف امکان نزدیک شدن و گفتگو ندارند به همین دلیل دنیا باید میان تمدن‌های بزرگ تقسیم شود و این تمدن‌ها در مواردی که با هم سروکار پیدا می‌کنند در می‌یابند یا تنوعی قرارداد عملی تعامل کنند و در بقیه موارد هریک در منطقه نفوذ خویش به فعالیت مشغول باشند (صالحی امیری، ۱۳۸۸)؛ اما نظام جمهوری اسلامی ایران که متعلق به هیچ یک از بلوک‌های شرق و غرب نبود به‌عنوان نیروی جدیدی وارد عرصه جهانی شد و مخالفت آشکار خود را با تک قطبی شدن جهان و استیلای نظام سرمایه داری غربی با اتکای بر قدرت نرم خود اعلام نمود و این سرآغاز ظهور قدرت جدیدی شد که از طریق اعمال قدرت نرم و برقراری پیوند با ملت‌ها و نخبگان آزادی خواه جهان، به مبارزه با نظام سلطه، برخاست. دشمنان این نظام ابتدا از طریق به کارگیری قدرت نظامی و جنگ تحمیلی هشت ساله و سپس با محاصره اقتصادی طولانی و شدید به دنبال نابودی آن بوده اند اما از آنجا که قدرت این نظام بر مبنای تعالیم انسان ساز الهی، آزادگی و رهایی ملت‌ها شکل گرفت، تهاجمات و تهدیدات نظامی و اقتصادی علیه آن باعث افزایش قدرت نرم آن شد و این امر باعث به چالش کشیدن مشروعیت نظام سلطه در نزد بسیاری از مردم آزادی خواه جهان به ویژه، مردم مسلمان شد. به همین دلیل است که غرب به سردمداری آمریکا با طراحی‌های پیچیده‌ای با اتکای بر ناتوی فرهنگی و قدرت نرم خود، و به کارگیری تمام توان به جنگ نرم با این نظام پرداخته، و به دنبال نابودی و یا حداقل، تغییر رفتار آن می‌باشد.

الیاسی (۱۳۸۸) با استفاده از بررسی نظرهای کرمی (۱۳۸۷)، ساندرس (۱۳۸۲) و میچل (۲۰۰۸) مهم‌ترین هدف‌های جنگ نرم آمریکا و دنیای غرب، در سایر کشورها را تغییر ایدئولوژی حاکم و تغییر هویت دینی و ملی شهروندان با تخریب پیشینه تاریخی آنان، دستکاری افکار عمومی در جهت خواسته‌های خود و علیه نظام حاکم، کاهش انسجام اجتماعی، کاهش انسجام در حاکمیت، تغییر ارزش‌های جامعه، ایجاد استحاله

فرهنگی، تغییر الگوی سیاسی حاکم و تشدید و تقویت واگرایی قومی برشمرده است (نائینی، ۱۳۸۹). جنگ نرم به عنوان «ناتوی فرهنگی» نیز نامیده می‌شود، در ناتوی فرهنگی هدف عمده تغییر رفتار و همسو کردن آنها متناسب با نیات و منویات دشمن است کاری که با اختلال در قسمت نرم افزاری و اطلاعاتی انسان به دست می‌آید و می‌دانیم قسمت نرم افزاری انسان را چیزی جزء جهان بینی، اعتقادات، باورها، هنجارها و ارزشهای فردی و اجتماعی تشکیل نمی‌دهد (بابائی، ۱۳۸۹). دردین مبین اسلام، نظام اعتقادات باعث شکل‌گیری نوعی از فرهنگ، ساخت اجتماعی و کنش‌های رفتاری می‌شود که مولد شکلی از زندگی و حیات دو ساحتی؛ دنیوی^۱ اخروی است. برمبنای این اعتقادات، مرگ نه تنها پایان زندگی انسان نیست بلکه سرآغاز حیات واقعی و مرحله دیگری از حیات طبیه انسان مؤمن محسوب می‌شود. وجود چنین اعتقاداتی منبع عظیمی از قدرت نرم را تولید می‌کند که می‌تواند در میداین جنگ‌های سخت و نرم سبب قوت درونی جامعه معتقد شود. از این روست که در جنگ نرم غرب علیه نظام اسلامی ایران، بیش از هر چیزی اعتقادات و جهان‌بینی اسلامی مورد هجوم قرار گرفته است.

۲. مبانی نظری

متعاقب طرح مفهوم «قدرت نرم» توسط جوزف نای، شاهد تولید طیف متنوعی از مفاهیم جدید با وصف «نرم»- مانند امنیت نرم، استراتژی نرم، و...^۲ هستیم که «جنگ نرم» نیز از جمله آنها می‌باشد. به همین دلیل است که نقطه آغازین شناخت تمامی این مفاهیم را شناخت و تحلیل نظریه نای شکل می‌دهد. این در حالی است که در حوزه اسلامی^۳ ایرانی به دلیل تفاوت مبانی نظریه قدرت، نمی‌توان به یکسانی مفاهیم این واژگان قایل شد؛ به عبارت دیگر مدلول و نحوه کار بست این مفاهیم در گفتمان اسلامی متفاوت از کاربردهای متعارف عرفی گرامی باشد. چنان که ملاحظه می‌شود شاخص این دسته بندی «نوع گفتمان» است. به این معنا که انقلاب اسلامی به خاطر تعلق داشتن به گفتمانی متفاوت از گفتمان غربی، به طور طبیعی نمی‌تواند تلقی و تصویری عرفی از جنگ نرم داشته باشد. منظور از گفتمان اسلامی مجموعه‌ای از

گزاره‌هایی است که در چارچوب آموزه‌های اسلامی با یکدیگر کلاف شده اند و به اندیشه، رفتار و اهداف پیروان آن معنا می‌دهند. ویژگی این گفتمان در قیاس با گفتمان غربی که کار ویژه مشابهی را در جهان سکولار ایفاء می‌نماید، آن است که: این گفتمان بر بنیاد «شرعی سازی حیات انسانی» قرار دارد و در نتیجه از جدا انگاری «دین^۰ حیات اجتماعی» که مورد توجه گفتمان غربی است، متمایز می‌گردد (افتخاری، ۱۳۹۱). جنگ نرم از جمله مفاهیمی است که ریشه در زندگی اجتماعی انسان داشته و از قدمتی به وسعت تاریخ تمدن انسان برخوردار است. هرگاه انسان از شیوه‌هایی نرم برای نفوذ، به چالش کشیدن، متقاعد کردن و به شکست واداشتن طرف مقابل بهره جوید، ماهیتاً از جنگ نرم بهره جسته است. تعاریف مختلفی از جنگ نرم ارائه شده است. نای (۲۰۰۶) معتقد است، جنگ نرم عبارت از استفاده یک کشور از قدرت نرم برای دستکاری افکار عمومی کشور آماج و تغییر ترجیحات، نگرش‌ها و رفتارهای سیاسی آنان است. ساندرس (۱۳۸۲) معتقد است، جنگ نرم نوعی جنگ سرد است که سرانجام به استحاله‌ی فرهنگی جامعه منجر می‌شود. جنگ نرم شامل هرگونه اقدام روانی، تبلیغاتی، رسانه‌ای و فرهنگی است که جامعه یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش اعمال خشونت، رقیب را به انفعال و شکست وا می‌دارد. جنگ نرم در پی از پای در آوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کند و با بمباران خبری و تبلیغاتی در نظام سیاسی - اجتماعی حاکم تزلزل و بی‌ثباتی تزریق کند (ماه پیشانیان، ۱۳۸۷).

جنگ نرم دارای ابعاد متعددی است، نائینی (۱۳۹۱) جنگ نرم را در ابعاد فرهنگی، سیاسی، روانی، اقتصادی، اجتماعی، امنیتی، مدیریتی و رسانه‌ای تفکیک می‌کند. دسی (۲۰۰۷) و لوین (۲۰۰۸) جنگ نرم را به سه نوع یا بعد جنگ فرهنگی، جنگ اجتماعی و جنگ سیاسی تقسیم کرده‌اند. بارون و دیگران (۲۰۰۷) بر این باورند که تهدیدات غیر فیزیکی معطوف به ابعاد شناختی ذهنی، عاطفی هیجانی، منش شناختی، اجتماعی و معنوی است. (نائینی ۱۳۹۱ ص ۲۴۹). مطابق نظر بسیاری از صاحب نظران اولین و اساسی‌ترین بعد جنگ نرم، بعد فرهنگی و به طور خاص، حوزه اعتقادات و افکار پایه‌ای و جهان‌بینی جامعه هدف است.

۳. روش تحقیق

این تحقیق با استفاده از روش تحلیلی^۵ توصیفی و با تکنیک اسنادی به انجام رسیده است. جهت گردآوری اطلاعات نیز از دو دسته از داده‌ها استفاده است: الف. داده‌های کتابخانه‌ای که با مراجعه به قرآن کریم به دست آمده است. ب. داده‌های پیمایشی که از طریق پرسشنامه ساخته شده توسط محقق به دست آمده است.

لازم به ذکر است که ابتدا با بررسی آیات قرآن کریم، روش‌های جنگ نرم اعتقادی و شیوه‌های مقابله متناظر هر کدام، استخراج شده و سپس از طریق یک پرسشنامه بسته با طیف پنج گانه لیکرت شاخص‌ها و روش‌های مقابله به دست آمده از قرآن کریم، برای ارزیابی به تعداد ۶۰ نفر از متخصصین حوزه علوم قرآنی و فرهنگی شامل اساتید حوزه و دانشگاه ارائه شده، که ۵۰ پرسشنامه تکمیل و جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

۴. توصیف داده‌ها

۴-۱. روش‌های اقدام

روش‌های مربوط به جنگ نرم اعتقادی در جدول (۱) ارائه شده که شامل ۱۳ اقدام مشخص می‌شود:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول (۱). شاخص‌های جنگ نرم اعتقادی، شاخص‌های مقابله و منابع قرآنی

ردیف	روش اقدام	تعریف	روش مقابله	مستندات قرآنی
۱	تکذیب	منکر خدا و پیغمبر و امام و روز قیامت شدن و این امور را دروغ پنداشتن (دشتی، ۱۳۸۵، ص ۴۹۴)	روشنگری - استدلال - بیم دادن	بقره (۱۰) بقره (۳۹) بقره (۸۷) آل عمران (۱۱-۱۰) مؤمنون (۴۸-۴۷) هود (۲۷) انعام (۱۴۸)
۲	تحریف	از نظر لغوی به معنای برگردانیدن سخن، تغییر هر چیز عموماً و تفسیر کتاب خصوصاً (دشتی، ۱۳۸۵، ص ۳۷۶)	روشنگری - بیم دادن	بقره (۷۵) بقره (۱۰۲) آل عمران (۷۸) نساء (۴۶) مائده (۱۳) مائده (۴۱)
۳	کتمان حقیقت	به مفهوم پنهان داشتن و مخفی کردن است	روشنگری - نهی کردن - مبارزه طلبی	بقره (۱۰۱-۱۰۰) بقره (۷۷) بقره (۷۶) بقره (۱۴۰) بقره (۴۲) بقره (۱۴۵-۱۴۴) بقره (۱۷۴) بقره (۱۴۶) آل عمران (۷۳-۷۲) بقره (۱۵۹)
۴	ایجاد شک و شبهه	تشکیک در آیات الهی و ایجاد تردید و نزول فکری در مسلمانان	روشنگری - استدلال - مبارزه طلبی - بیم دادن	فرقان (۲۱) ص (۵) ص (۸) بقره (۲۳) بقره (۵۵) بقره (۱۱۸-۱۱۹) بقره (۱۴۲) انعام (۲۹) یس (۷۸-۷۹) آل عمران (۷) قمر (۳۶) اعراف (۷۵) بقره (۲۴۷) فرقان (۵) انعام (۷) آل عمران (۷۲) انعام (۱۴۸) نحل (۳۵) زخرف (۲۰)
۵	کفر ورزیدن	کفر در لغت به معنای پوشانیدن است. و به مفهوم انکار کردن ناگرویدن، ناسپاسی نمودن، ناگرویدن به خدای تعالی و ضد ایمان آوردن نیز بکار برده	استدلال - دعوت به ایمان - - بیم دادن	بقره (۳۹) بقره (۹۸-۹۷) بقره (۱۳۷) بقره (۱۷۱-۱۷۰) آل عمران (۴) آل عمران (۱۲) آل عمران (۱۳) آل عمران (۱۹) آل عمران (۲۲-۲۱) آل

عمران(۵۶) آل عمران(۶۴) آل عمران(۷۰) عمران(۹۸-۹۷) آل عمران (۱۱۱-۱۱۲)		می شود (دشتی، ۱۳۸۵، ص ۹۳۷)		
بقره(۱۳۵) بقره (۱۶۵) آل عمران(۶۴) آل عمران(۱۵۱) نساء(۴۸) نساء(۱۱۶) مائده(۷۲)	گفتگو- استدلال- هشدار- اتمام حجت- بیم دادن	مفهوم شرک انباز گرفتن (شریک گرفتن) خدای را در الوهیت یا وجوب وجود، یا بندگی و اطاعت یا تدبیر، بت پرستان و خورشید و ماه و ستارگان و گاو پرستان و از این قبیل فرق در زمره‌ی و مشمول کلمه‌ی مشکراند (دشتی، ۱۳۸۵، ص ۸۶۵)	شرک	۶
فرقان(۵۵) انعام۱۳۷- ۱۳۶ نساء(۱۱۹) یس(۱۹)- ۱۸ اعراف(۱۳۱) نمل(۴۷) نمل(۶۵) لقمان(۶) طه(۸۸) انعام(۱۳۶) بقره(۱۱۱) نحل(۶۰-۵۸)	استدلال-بیم دادن- مجازات (برخورد قهری)	افکار، عقاید، عادات و رفتارهایی که نه بر مبنای عقل و نه بر مبنای شرع بلکه به واسطه وهمیات و یا عملی است که از گذشتگان باقی مانده است (دشتی، ۱۳۸۵، ص ۷۷)	خرافات	۷
بقره(۴۲) آل عمران(۷۱)	نهی کردن	ترکیب ساختن مطالب حق و مطالب باطل به قصد فریب و ایجاد سر در گمی در طرف مقابل است.	در آمیختن حق و باطل	۸
بقره (۱۳۹) آل عمران (۲۰) آل عمران (۶۱) آل عمران (۶۵-۶۶)	استدلال	به معنای مخاصمه شدید کردن با کسی، بحث و گفتگو و جدال است (دشتی، ۱۳۸۶، ص ۱۶۲)	مجادله	۹
بقره(۷۹) بقره(۸۰) بقره(۱۱۶) آل عمران(۷۵) آل عمران(۹۵)- ۹۳ آل عمران(۱۶۹)	روشنگری - پاسخ دادن- بیم دادن	دادن نسبت دروغ به خدا همانند داستان سرائی‌های موهوم یهود که خود را قوم برگزیده می‌نامند و معتقدند خدا آنان را عذاب	دروغ بستن به خدا	۱۰

		نمی‌کند. که در سوره بقره آیه ۸۰ تفسیر شده است.		
بقره (۸۵) نساء (۱۵۰)	روشنگری - بیم دادن	به مفهوم ایمان آوردن به بعضی از فرامین الهی و برخی از پیامبران و کفر ورزیدن به برخی دیگر از آن است.	ایمان به بعضی و کفر به بعضی	۱۱
بقره (۱۳۰) آل عمران (۷۳) - آل عمران (۸۸-۸۶) آل عمران (۹۱-۹۰) مائده (۵۴)	روشنگری - سرزنش - بیم دادن	ایمان آوردن ظاهری و کافر شدن پس از مدت کوتاهی به منظور تضعیف روحیه و ایجاد جنگ روانی در مسلمانان	خروج از دین (ارتداد)	۱۲
توبه (۱۰۷)	مجازات (برخورد قهری)	استفاده از امور و عوامل مقدس نظیر مسجد، قرآن و امثال آن برای فزیب مسلمانان و ضربه زدن به آنان	سوء استفاده از مقدسات	۱۳

۲-۴. شیوه‌های مقابله

چنانچه در جدول ۲ ملاحظه می‌شود شیوه مقابله مسلمانان مطابق آموزه‌های قرآن کریم شامل پیوستاری است که از نرم‌ترین شیوه آغاز و به برخورد سخت و قهرآمیز منتهی می‌شود.

جدول (۲). پیوستار شیوه‌های مقابله مسلمانان با جنگ نرم اعتقادی بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم

مجازات (برخورد قهری)	بیم دادن (ایجاد ترس)	مبارزه طلبی	انعام حجیت	سرزنش	نهی کردن	هشدار	پاسخ دادن	استدلال	دعوت به ایمان	گفتگو	روشنگری
سخت	←										نرم

۴-۳. نرم افزار گرایبی روشی

جدول ۳ به اختصار نشان‌دهنده نحوه مقابله جبهه مسلمانان در مقابل جنگ نرم اعتقادی دشمنان است. همان طور که ملاحظه می‌شود، از آنجا که مبنای ظهور پیامبران الهی از جمله پیامبر گرامی اسلام (ص) تربیت و رشد انسان با هدف رستگاری و سعادت دنیوی و اخروی است، روش تعامل رسولان الهی جذب و اقناع انسان‌ها با بهره‌گیری از روش‌های مختلفی است که جهت کلی آن نفوذ و تسخیر فضای فکری و ذهنی آنان و به دنبال آن تصاحب قلب و روح آنان که در نهایت منجر به ایجاد انگیزه و میل درونی برای عمل صالح و حرکت در مسیر قرب الهی است. به همین دلیل است که روش‌های مقابله عمدتاً نرم و بر پایه روشنگری، دعوت، استدلال، اتمام حجت و امثال آن بوده و در موارد محدودی نیز با توجه به ماهیت جنگ نرم دشمنان از روش سخت نیز بهره جسته است.

جدول (۳). شاخص‌های جنگ نرم اعتقادی دشمنان و شیوه‌های تقابل با هر کدام بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم

مجازات (بوجود قهوی)	بیم دادن	مبارزه طلبی	اتمام حجت	سرزنش	نهی کردن	هشدار	پاسخ دادن	استدلال	دعوت به ایمان	گفتگو	روشگری	روش مقابله شاخص جنگ نرم
	✓							✓			✓	تکذیب
	✓										✓	تخریف

												خروج از دین
												سوء استفاده از مقدسات

۵. تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌های کمی در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شده که به این منظور، داده‌های مربوط به پرسشنامه‌های جمع آوری شده از طریق نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جدول (۴) نشان‌دهنده نحوه توزیع میانگین و انحراف معیار شاخص‌های جنگ نرم و شیوه‌های مقابله است.

جدول (۴) توزیع میانگین و انحراف معیار شاخص‌های جنگ نرم و شیوه‌های مقابله

ردیف	جنگ نرم اعتقادی			مقابله		
	روش اقدام	میانگین	انحراف معیار	روش مقابله	میانگین	انحراف معیار
۱	تکذیب	۴/۶۲	۱/۴۹۰	روشنگری - استدلال - بیم دادن	۴/۳۰	۱/۷۰۷
۲	تحریف	۴/۴۶	۱/۸۶۲	روشنگری - بیم دادن	۴/۵۶	۱/۶۴۳
۳	کتمان حقیقت	۴/۵۲	۱/۸۶۲	روشنگری - نهی کردن - مبارزه طلبی - بیم دادن	۴/۳۶	۱/۸۰۲
۴	ایجاد شک و شبهه	۴/۶۵	۱/۰۳	روشنگری - استدلال - مبارزه طلبی - بیم دادن	۴/۲۰	۱/۸۰۸

۱/۰۷	۳/۷۶	دعوت به ایمان - استدلال - بیم دادن	/۶۴۷	۳/۸۰	کفر ورزیدن	۵
۱/۲۰	۳/۷۸	گفتگو - استدلال - هشدار - اتمام حجت - بیم دادن	۱/۰۷	۳/۸۴	شرک	۶
۱/۰۸	۳/۷۴	استدلال - بیم دادن - مجازات (برخورد قهری)	/۹۱۷	۴/۳۴	خرافات	۷
/۶۵۱	۴/۰۶	نهی کردن	/۵۲۲	۴/۸۲	در آمیختن حق و باطل	۸
/۶۸۹	۴/۱۲	استدلال	۱/۱۰	۳/۶۴	مجادله	۹
/۹۶۹	۴/۲۸	روشنگری - پاسخ دادن - بیم دادن	/۹۹۷	۴/۱۶	دروغ بستن به خدا	۱۰
/۸۳۲	۴/۰۴	روشنگری - بیم دادن	/۷۸۴	۴/۴۰	ایمان به بعضی و کفر به بعضی	۱۱
۱/۲۰	۳/۷۸	روشنگری - شرزنش - بیم دادن	۱/۳۲	۴/۵۴	خروج از دین (ارتداد)	۱۲
۱/۰۰	۴/۱۲	مجازات (برخورد قهری)	/۵۸۰	۴/۷۰	سوء استفاده از مقدسات	۱۳

در بخش روش‌های جنگ نرم اعتقادی بیشترین میانگین مربوط به شاخص در آمیختن حق و باطل با میانگین ۴/۸۲ و کمترین آن مربوط به روش مجادله با میانگین ۳/۶۴ است. در بخش شیوه‌های مقابله نیز بیشترین میانگین مربوط به تحریف با میانگین ۴/۵۶ و کمترین آن نیز مربوط به خرافات با میانگین ۳/۷۴ می‌باشد.

در تحلیل استنباطی داده‌ها ابتدا به منظور ارزیابی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون فرض نرمال بودن داده‌ها به روش کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده شد. نتیجه حاصل از این آزمون بیان گر آن است آماره $k^2 s-z = .965$ و $P = 0/310$ در سطح $pe/05$ معنی دار نبوده بنابراین توزیع نمرات نرمال می‌باشد و می‌توان از روش‌های تحلیل پارامتریک بهره برداری نمود. به منظور آزمون میانگین‌های به دست آمده از آزمون میانگین T تک متغیره (یک نمونه ای) استفاده شد. با توجه به اندازه گیری شاخص‌ها با استفاده از طیف پنجگانه لیکرت، میانگین فرضی ۳ در نظر گرفته می‌شود. جدول (۵) نشان‌دهنده مقایسه میانگین نمره مؤلفه اعتقادات با میانگین فرضی ۳ است.

جدول (۵) مقایسه میانگین نمره مؤلفه اعتقادات و شیوه‌های مقابله با میانگین فرضی ۳

عنوان	میانگین	انحراف معیار	T	P
مؤلفه اعتقادات	۴/۲۵	۳۶۵	۸۲/۲۵	/۰۰۱
شیوه‌های مقابله	۴/۰۹	۵۳۸	۱۴/۴۳	/۰۰۱

براساس نتایج آزمون t مشاهده شده مؤلفه اعتقادات و شیوه‌های مقابله در سطح $pe/05$ معنی دار بوده بنابراین پاسخگویان بیش از سطح متوسط موافق می‌باشند.

جمع‌بندی

اصلی این پژوهش ارایه تحلیلی قرآنی برای مقابله با جنگ نرم اعتقادی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران است. اهداف فرعی نیز شامل شناسایی روش‌های جنگ نرم و شیوه‌های مقابله با آن است. از جمله مهم‌ترین روش‌های جنگ نرم اعتقادی برمبنای آموزه‌های قرآن کریم عبارتند از: تکذیب، تحریف، کتمان حقیقت، ایجاد شک و شبهه، کفرورزیدن، شرک، خرافات، درآمیختن حق و باطل، مجادله، دروغ بستن به خدا، ایمان بخشی، خروج از دین، و سوءاستفاده از مقدسات. اما شیوه‌های عملی مقابله با جنگ نرم اعتقادی مبتنی بر آموزه‌های قرآنی، عمدتاً بر مبنای استفاده از قدرت نرم و شیوه‌های غیر سخت نظیر روشنگری، گفتگو، دعوت به ایمان، استدلال، پاسخ دادن،

هشدار، نهی کردن، سر زنش، اتمام حجت، مبارزه طلبی، بیم دادن، و در مواردی مجازات (برخورد قهری) می‌باشد.

مصادیق عملی جنگ نرم غرب علیه جمهوری اسلامی تا حد زیادی با جنگ نرم اعتقادی مطروحه در قرآن کریم مشابهت داشته و از این روی می‌توان روش‌های ارائه شده برای مقابله با آن را به‌عنوان یک الگوی قرآنی با استفاده از ابزار و فناوری امروزی به کار گرفت. جداول (۶). ملاحظات راهبردی قرآن کریم به منظور تطبیق شیوه‌های مقابله قرآن در مقابل جنگ نرم با شیوه‌های کنونی جنگ نرم غرب علیه جمهوری اسلامی را آورده است:

جدول (۶) تطبیق شیوه‌های مقابله قرآن در مقابل جنگ نرم با شیوه‌های کنونی جنگ نرم غرب علیه جمهوری اسلامی

روش‌های جنگ نرم	مصادیق عملی	منابع	روش‌های مقابله مستند به منابع قرآنی
تکذیب	تغییر ارزش‌های پایه‌ای (خدا پرستی، وسایر اصول اعتقادی)	ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱	روشنگری بقره (۸۷) - استدلال هود (۳۱-۲۸) انعام (۱۴۸)، بیم دادن بقره (۳۹)، آل عمران (۱۱)، مؤمنون (۴۸-۴۷)، انعام (۱۴۸)
	تهی شدن انقلاب از محتوای اسلامی و دینی	مقام معظم رهبری به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۵	
	جنگ ایدئولوژیک	اچه واریا به نقل از عسگری (۱۳۹۰) ص ۴۹	
تحریف	تغییر ارزش‌های پایه‌ای (تحریف تاریخ اسلام و ایران و) تحریف اعتقادات، دستورات و ارزشهای دینی	ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱	روشنگری، آل عمران (۷۸)، نساء (۴۶) - بیم دادن، بقره (۷۵)، بقره (۱۰۲).
	تغییر هویت دینی و ملی	نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۱۰	

	شهروندان با تخریب پیشینه تاریخی آنان		
	اسلام هراسی از طریق بزرگ نمایی، تحریف، و دادن نسبت افراطی گری و خشونت ورزی به مسلمانان به ویژه شیعیان	ذوالفقاری، ۱۳۹۱ صص ۲۹-۳۲ افتخاری، ۱۳۹۱، صص ۲۶۲-۲۷۴	
	مذهب سازی	مرادیان به نفل از عسگری ۱۳۶ (۱۳۹۰) ص	
کنمان حقیقت	تغییر ارزش های پایه ای (کتمان واقعیات مربوط به اسلام به ویژه شکوه و عظمت، برتری ها و نقاط قوت مسلمانان و ایرانیان)	ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱	روشنگری، بقره (۱۰۱)- ۱۰۰، بقره (۷۷-۷۶)- نهی کردن (بقره ۱۴۴)- مبارزه طلبی، بقره (۱۴۰)- بیم دادن، بقره (۴۲)، بقره (۱۴۷)
ایجاد شک و شبهه	تغییر ارزش های پایه ای (ایجاد تردید در حقانیت و حقایق دینی در اصول و فروع و قوانین حقوقی، حقوق بشر اسلامی ° ایرانی و...)	ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱، نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۱۱، اسماعیلی (۱۳۹۱) ص ۴۸	روشنگری، بقره (۱۴۲)- استدلال، آل عمران (۷۳)، انعام (۳۰)، ص (۸)، آل عمران (۷)، ص (۵)، قمر (۳۶)، فرقان (۶)، انعام (۸)، زخرف (۲۵)، نحل (۳۶) - مبارزه طلبی، بقره (۵۶) - بیم دادن، فرقان (۲۲)، بقره (۲۳)، یس (۷۹)، اعراف (۷۸)، انعام (۱۴۸)، بقره (۲۴۷)، زخرف (۲۵)

<p>دعوت به ایمان، آل عمران (۶۴) - استدلال بقره (۱۷۱) - ۱۷۰)، آل عمران (۹۸-۹۷) - بیم دادن، بقره (۳۹) بقره (۹۷-۹۹)، آل عمران (۴)، آل عمران (۲۲) - ۲۱)، آل عمران (۵۶)، آل عمران (۱۱۲-۱۱۱)، آل عمران (۱۲)، آل عمران (۱۹)، آل عمران (۲۱-۲۲)</p>	<p>نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۱۰ - ۲۱۱، ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱</p>	<p>تغییر ارزش‌های پایه‌ای (خداپرستی، اصول اعتقادی و فروع دین نظیر جهاد، نماز، و روزه ...) - ترجیح متون مکتوب غیر مذهبی به متون مذهبی</p>	<p>کفر ورزیدن</p>
<p>گفتگو، بقره (۱۳۶-۱۳۵)، آل عمران (۶۴) - اتمام حجت آل عمران (۶۴) - هشدار، نساء (۱۱۶) - بیم دادن، آل عمران (۱۵۱)، عمران (۱۵۱)، نساء (۴۸)، نساء (۱۱۶)، مائده (۷۲).</p>	<p>ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱ و ۲۴۲</p>	<p>رواج نحله‌های مذهبی خرافاتی (نظیر بهائیت و وهابیت) افزایش سلفی‌گری</p>	<p>شرک</p>
<p>استدلال، بقره (۱۱۱-۱۱۲)، فرقان (۵۵)، یس (۱۹)، نمل (۶۵)، انعام (۱۴۴)، بقره (۱۱۱) - ۱۱۲)، بیم دادن، نساء (۱۱۹)، لقمان (۶)، نحل (۶۱) - مجازات (برخورد قهری)، طه (۹۷)، اعراف (۱۳۴)، نمل (۴۷).</p>	<p>ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱ و ۲۴۲</p>	<p>رواج نحله‌های مذهبی خرافاتی (نظیر بهائیت و وهابیت) افزایش سلفی‌گری، رواج شیطان پرستی، رواج عرفان‌های ساختگی و کاذب.</p>	<p>خرافات</p>
<p>نهی کردن، بقره (۴۲)، آل عمران (۷۴-۷۱)</p>	<p>ذوالفقاری، ۱۳۹۱ مقام معظم رهبری به نقل از نایینی ۱۳۸۸</p>	<p>ترکیب حق و باطل به قصد تضعیف و سردرگمی در اعتقادات افکار مشتبه شدن حق و باطل و به وجود آمدن محیط فتنه آلود</p>	<p>درآمیختن حق و باطل</p>

استدلال، بقره (۱۳۹)، آل عمران (۲۰)، آل عمران (۶۷) - (۶۵)	نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۶	زیر سؤال بردن اعتقادات و ارزش‌ها و هنجارهای دینی و مذهبی	مجادله
روشنگری، آل عمران (۷۷) - (۷۵)، آل عمران (۹۳-۹۵)، آل عمران (۱۶۹) - پاسخ دادن، بقره (۸۰-۸۱) - استدلال، بقره (۱۱۶)، بیم دادن، بقره (۷۹)، بقره (۸۰-۸۱)، آل عمران (۷۷-۷۵)، آل عمران (۹۳-۹۵).	ساندرس (۱۳۸۲)، نای (۲۰۰۶)، متقی (۱۳۷۶)، میچل (۲۰۰۸)، الیاسی (۱۳۸۱) به نقل از نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱ و ۲۴۲	تغییر ارزش‌های پایه‌ای (از طریق طرح شبهات و دادن نسبت‌های دروغ به خدا)	دروغ بستن به خدا
روشنگری، بقره (۸۵) نساء (۱۵۰-۱۵۱) - بیم دادن، نساء (۱۵۰-۱۵۱).	نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۵	رواج اندیشه‌های تکثرگرایی دینی کاهش نقش ایمان در زندگی	ایمان به بعضی و کفر به بعضی
روشنگری، آل عمران (۷۳) - (۷۲) - سرزنش کردن، بقره (۱۳۰) - بیم دادن، آل عمران (۹۰-۹۱).	نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۲	ایجاد بی‌اعتقادی و مادی‌گرایی کاهش رفتارهای مذهبی (نماز، روزه و...)	خروج از دین (ارتداد)
مجازات (برخورد قهری)، توبه (۱۰۸).	نایینی (۱۳۹۱) ص ۲۴۱ و ۲۴۲	افراطی‌گری مذهبی (شیعه و سنی) کاهش وحدت مذهبی	سوء استفاده از مقدسات

کتابنامه

قرآن کریم.

افتخاری اصغر (۱۳۹۱). *الگوی جنگ رونی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران*، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).

دشتی، سید مصطفی (۱۳۸۵)، *معارف و معاریف*، جلد چهارم موسسه فرهنگی آرایه. ذوالفقاری مهدی (۱۳۹۱). *اصول و مبانی عملیات روانی*، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).

ساندرس فرانسیس (۱۳۸۲)، *جنگ سرد فرهنگی*، ترجمه بنیاد فرهنگی پژوهشی غرب شناسی، تهران، انتشارات غرب شناسی.

صالحی امیری سیدرضا (۱۳۸۸)، *مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی*، انتشارات ققنوس. طلائی، محمدباقر (۱۳۸۹)، «جنگ نرم و روش‌های مقابله با آن از دیدگاه قرآن»، *مجله سیاست دفاعی سال هیجدهم*، شماره ۷۲.

عاصف رضا (۱۳۸۴). *عملیات و جنگ روانی (۱)*. تهران، معاونت فرهنگی و تبلیغات دفاعی ستاد کل نیروهای مسلح.

عسگری محمود و همکاران (۱۳۹۰). *جنگ نرم عرصه دفاع ملی*، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).

کرمی مسعود (۱۳۸۷)، «قابلیت‌های بسیج و سرمایه اجتماعی»، در: *مجموعه مقالات قدرت نرم*، جلد دوم، تهران، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

ماه پیشانیان مهسا (تابستان ۱۳۸۷)، «راهکارهای آمریکا در جنگ نرم با جمهوری اسلامی ایران»، *فصلنامه عملیات روانی*، سال ششم، شماره بیست و دوم.

متقی، ابراهیم (۱۳۸۶)، «مدیریت جنگ نرم در فضای عدم تعادل امنیتی»، *فصلنامه مطالعات بسیج سال دوازدهم*، شماره ۴۳.

نای جوزف (۱۳۸۹). *قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل*، ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).

نای جوزف و همکاران (۱۳۸۹). *فرسایش قدرت نرم*، ترجمه سعید میرترابی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).

نای، جوزف (۱۳۸۲)؛ «قدرت نرم»، ترجمه محمد حسین مقدم، *فصلنامه راهبرد*، ش ۲۹.

نای، جوزف (۱۳۸۷)؛ قدرت نرم، ترجمه روحانی و ذوالفقاری، تهران، پژوهشکده مطالعات
بسیج.

نایینی علی محمد (۱۳۹۱). اصول و مبانی جنگ نرم، تهران، نشر ساقی چاپ سوم.
نایینی، علی محمد (۱۳۸۹)، «درآمدی بر ماهیت‌شناسی جنگ نرم»، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال
هشتم، شماره ۲۸.

Deci, A.L. (2007). *New concept of soft power*. London: Guilford press.

Fazio, R. (2007), "Social Changes and Population", *The Journal of Social science*, No.19.

Joseph S. (2004), *Soft Power: the Means to Success in World Politics*, New York, Public Affairs.

Levin, K.T. (2008). "Political and cultural elements of psyops".
ww.psysociety.

Nye, Joseph S(2006), *In Mideast, the Goal is 'Smart Power'*, the Boston Globe.

